Bódai Dalma

Adalék a Thurzó és az Esterházy család konfliktusához: Czobor Erzsébet végrendelete (1626. március 29.)

Czobor Erzsébet (1578 körül–1626), Thurzó György (1567–1616) nádor (1609–1616) második felesége életéről Lengyel Tünde írt összefoglalóan.[1] Az asszony pontos születési dátuma nem ismert, és neveltetéséről sem maradt fenn forrás. Thurzó Györggyel 1592. február 2-án kötött házasságot a Nyitra vármegyei Sasváron.[2] Mint a főúr leveleiből kiderül, Czobor Erzsébet ekkor nem tudott írni,[3] és feltehetően olvasni sem, ezeket a készségeket férje segítségével sajátította el.[4] Ugyanígy az udvar és a háztartás irányításával járó feladatokat is mellette tanulta meg, eleinte Thurzó György levelekben közölt pontos utasításai alapján, majd pedig özvegysége idején fia mellett, egyre nagyobb szabadsággal. Végül, 1621 év végén, fiuk, Thurzó Imre (1598–1621) halálát követően a biccsei központú Thurzó-udvar az ekkor már az Árva vármegye főispáni címét is viselő Czobor Erzsébet irányítása alá került.[5] Az asszony néhai férje és fia mecénási tevékenységét is átvette.[6]

---

[1] Lengyel, 2007, 139–159.

[2] Hanák–Szabó, 2021, I, 419–421.

[3] Erre Thurzó György egyik levele utal: Thurzó György levele Czobor Erzsébetnek. Biccse, 1591. december 1. Kubinyi, 1896, I, 4 (No. 4).

[4] Thurzó György maga tanította írni feleségét. Számos levélben is biztatja, és több alkalommal kalendáriumot is küldött neki, ami egyszerre volt az írás és az olvasás gyakorlásának eszköze. Thurzó György levele Czobor Erzsébetnek. Pozsony, 1593. február 14. Kubinyi, 1896, I, 20 (No. 26); Thurzó György levele Czobor Erzsébetnek. Gerencsér, 1594. október 18. In: Uo., I, 117–118 (No. 127); Thurzó György levele Czobor Erzsébetnek. Gerencsér, 1594. október 23. In: Uo., I, 120 (No. 130); Czobor Erzsébet levele Thurzó Györgynek. 1596. szeptember 22. MNL OL E 196 52. d. 2. t. nr. 153. fol. 286.

[5] Czobor Erzsébet 1617-től kezdődően maga jegyezte ellen az uradalmi elszámolásokat, sőt 1619-ben a fia Tokajban tartózkodó familiárisainak kifizetését is. ŠABy OK fasc. 155. nr. 2; Uo., fasc. 155. nr. 9; Uo., fasc. 155. nr. 10; Uo., fasc. 156. nr. 9 pag. 119; Az asszony a végrendeletben is utal rá, hogy milyen nagy költséggel járt neki Thurzó Imre politikai karrierje.

[6] Az ő támogatásával jelent meg például Friedrich Balduin *Phosporus veri catholicismi* […] című munkája 1626-ban Wittenbergben, aminek a megírására, hogy az válaszul szolgáljon Pázmány Péter Isteni igazságra vezérlő kalaúz […] című munkájára, eredetileg Balthasar Meisnert bízta meg Thurzó György. Balthasar Meisner levele Thurzó Györgynek. Wittenberg, 1616. május 5. Dományházi, 1989, 210–211 (No. 151); Balthasar Meisner levele Thurzó Györgynek. Wittenberg, 1616. október 7. In: Uo., 220 (No. 160); Friedrich Balduin levele Thurzó Imrének. Wittenberg, 1620. június 7. In: Uo., 253–254 (No. 182); Friedrich Balduin levele Czobor Erzsébetnek. Wittenberg, 1624. augusztus 21. In: Ila, 1934, 87–28 (No. 256); Többek között Michalko János, Kürti István és Perina Boldizsár is írt személyre szóló dedikációt Czobor Erzsébetnek, ahogyan Pálházi Gönczi Mihály és Zvonarich Mihály is. Pesti, 2013, 250; Pesti, 2019, 138–155; Lengyel, 2019, 246.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 131 2024. 02. 23. 14:46:42

Thurzó Györgynek első feleségétől, Forgách Zsófiától[7] három gyermeke született: egy fia, a még gyermekként elhunyt Ferenc, valamint két lánya, Thurzó Zsuzsanna és Judit; második feleségétől pedig kilenc: két fiú (a még gyermekként elhunyt) János, valamint Imre, továbbá hét lány: (a még gyermekként elhunyt) Erzsébet és Zsófia, valamint Borbála, Ilona, Mária, Katalin és Anna.[8] Közülük Czobor Erzsébet végrendeletének keletkezésekor, 1626 tavaszán már csak a lányok voltak életben, mindegyikük vagy férjezett, vagy özvegy volt.[9] Thurzó Imre 1621-ben hunyt el, két kislányt hagyva maga után.[10]

Czobor Erzsébet fia halála után menyével, Nyáry Krisztinával (1604–1641) komoly ellentétbe keveredett, amelynek középpontjában a két unokájának, Thurzó Imre két kislányának, Thurzó Erzsébetnek és Krisztinának a nevelése, illetve az általuk örökölt birtokrész és ingó vagyon kezelésének kérdése állt. A konfliktus Nyáry Krisztina 1624-ben, Esterházy Miklóssal kötött második házassága körül eszkalálódott. Az ügyről Erdélyi Gabriella[11] és Bubryák Orsolya[12] értekezett részletesen. Czobor Erzsébet arra hivatkozva, hogy a lányok evangélikus nevelése csak az ő felügyelete mellett biztosított, nem engedte őket anyjukhoz.[13] Végül azonban II. Ferdinánd király 1625. január 19-én kelt levele, illetve ugyanebben az évben, az Esterházy Miklóst nádorrá választó országgyűlésen hozott LXIII. törvénycikk következtében, amely a gyermekek visszaadására kötelezte az asszonyt, Czobor Erzsébet meghátrálni kényszerült.[14]

Czobor Erzsébet testamentuma a Thurzó és az Esterházy családok kapcsolatának, illetve a Thurzó család árvai ágának kezén lévő birtokok és ingóságok öröklési problémaköréhez jelent fontos forrást. Czobor Erzsébet a kor szokása szerint végrendeletében egykori hozományát, a Thurzó Györgytől ajándékba kapott ingóságait, valamint saját örökölt és szerzett birtokait osztotta szét lányai és unokái között.[15] A végrendelet első, és többször hangsúlyozott fontos pontja, hogy Thurzó György egykori vagyonára vonatkozóan kéri lányait, hogy a főúr végrendeletét tiszteletben tartva, annak irányadása szerint osztozzanak meg. A főúr testamentumában minden birtokának haszonélvezetét Czobor Erzsébetre hagyta, míg az asszony özvegyen marad. Ha azonban úgy dönt, hogy férjhez megy, akkor a birtokokat Thurzó Imre, és ha ő fiúgyermek nélkül hal meg, a legidősebb lánytestvére örökli. Thurzó György testamentuma azt is kikötötte, hogy a birtokok tulajdonosainak évente el kell számolnia, és meg kell osztania a bevételt a test-

[7] Thurzó György és Forgách Zsófia (1568–1590) 1585-ben kötött házasságot. Hanák–Szabó, 2021, I, 378.
[8] Lengyel, 2007, 142; Hanák–Szabó, 2021, I, 419–421.
[9] Kubinyi, 1890, 181–182.
[10] Lengyel, 2007, 149–150; Thurzó Imre életrajza: Kubinyi, 1890.
[11] Erdélyi, 2021, 61–85.
[12] Bubryák, 2016, 163–174.
[13] Nyáry Krisztina 1624-ben áttért a katolikus vallásra, és később gyermekeit is ebben a szellemben nevelte. Szilágyi, 1888, 210–211.
[14] 1625. évi LXIII. tc. Márkus, 1900, 273.
[15] Az özvegyek jogairól összefoglalóan: Peres, 2021, 101–110.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 132 2024. 02. 23. 14:46:42

véreivel,[16] illetve azt is, hogy ha valamelyik gyermeke elhagyja az ágostai hitvallást, az elveszíti örökösödési jogát.[17]

Czobor Erzsébet végrendelete az Esterházy család levéltárában maradt fenn, az esztergomi székeskáptalan Alaghy Menyhért országbíró 1626. április 13-i levélkereső parancsa nyomán készült átíró oklevelében. A tisztségviselő a parancsot Nyáry Krisztina kérésére adta ki. A benne átírt, a magyar nyelvű testamentumot közvetlenül tartalmazó oklevél szintén az esztergomi székeskáptalané. 1626. március 23-án Esterházy Miklós nádor utasította az esztergomi székeskáptalant, hogy küldjenek ki a halála közeledtét érző Czobor Erzsébethez olyan hivatalos személyeket, akik hitelesen felveszik a végrendeletét. Két kanonok, Szlatinay György és Pisztes Tóbiás 1626. március 29-én meg is érkezett Szomolányba, Thurzó Borbála néhai férjének, Erdődy Kristófnak egyik várába, ahol Czobor Erzsébet betegeskedett, és felvették végakaratát. A fenti országbírói levélkereső parancs alapján látható, hogy az asszony valamikor a végrendelkezés 1626. március 29-i időpontja és április 13. között hunyt el.

Czobor Erzsébet végakaratában a felsorolt javak legnagyobb részét elsőszülött lányára, Thurzó Borbálára hagyta, amit azzal indokolt, hogy ő állt mellette a betegsége idején. Thurzó György és Czobor Erzsébet levelezésében a gyermekek nevének előfordulásának gyakorisága alapján Péter Katalin vetette fel annak az eshetőségét, hogy Borbála szüleinek „kedvenc" gyermeke volt.[18] Czobor Erzsébet végrendelete alapján úgy

---

[16] „[...] inter magnificum vero comitem Emericum Thurzó, vel alios ex divina benediction enascendos filios ac filias suas in universis bonis et iurbius prossessionariis talem instituendam voluisset succcessionem; quod nimirum iuxta tenorem et contenta privilegiorum castra universa, videlicet Byche, Hrichon et Lethava in Trinchiniensi, Arwa in Arvaensi, ac Tokay in Zemplininsi praetactis comitatibus existentia filiis solummodo, seu haeredibus masculini sexus universis ipis exstantibus cedere debeant, hac tmen conditione, quod cum Arwa et Tokay castra praenominata, per ipsum testamentem, uti praemittiur, fidelibus servitiis, aliisque respectibus in privilegio specificatis denuo sint acquista de iure autem alias regni de aquistiis libera unicuique sit testandi facultas privilegiaque illud ipsum dicent ideo voluisset, ut filius ejusdem praefatus comes Emericus Thurzo nunc natu maior et augustanae ac evangelicae confessionis existens, pro se eadem castra Arwa et Tokay vocata retineat, ne tamen reliqui etiam filii, si extiterint, penitus in ipsa acquisitione sua in praescriptis bonis, arcibus videlicet et possessionibus praecensitis per audem testamentem aquisitis importionati maneant, comisisset, ut talis masculinus haeres reliquis fratribus iunioribus ex pertinentiis et proventibus dictorum Arwa et Tokay castrorum et possessionum acquisitorum singulis eorum [...] aliter in custodiam arcium earundem facere, ac singuis fratribus, si ii exstiterint, partem aequalem singulis annis pro festo circumcisionis Domini, dum videlicet a provisoribus etiam earundem arcium annualis ratio accipi debebit, omnio et plene extradare debeat et teneatur, fratresque existentes ad id eundem fraterem natu maiorem sine omni iuris processu ac inhibitione, conctradictione, reoulsione aliisque iuridicis remediis non obstantibus, solum mandato a rege regni Hungariae tunc existente imperato, per vice comitem aunt unum protonotarium, quem videlicet ipsi damnificati habere et eligere voluetint, excipere et modo praemisso ex iisdem bonis se ipsos concentrare possint et valeant [...] Erdélyi, 1912, 179–180.

[17] [...] ubi vero filius maior natu spreta huiusmodi pia et salutari paterna admonitione (uti praedeclaratum est) contrariam confessionem amplexus fuerit, extunc in praescriptis ipsius testantis bonis acquisititiis tam mobilibus, quam immobilibus nullam portionem, nullamque ea gubernandi habeat potestatem, verum ea statim, et defacto devolvantur in filios, vel filias legantis augustanam confessionem sincere observantes. Uo., 184.

[18] Péter, 1996, 29.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 133 2024. 02. 23. 14:46:42

tűnik, hogy ez a feltételezés további megerősítést nyerhet. A végrendelet juttat ingóságokat Thurzó Imre lányainak is, viszont Czobor Erzsébet menyére, Nyáry Krisztinára nem hagyott semmit, sőt a nevét sem említi meg, ami újabb bizonyítéka a megromlott viszonyuknak.[19] Czobor Erzsébet unokáira azonban hagyományozott különböző ékszereket, ruhákat, fegyvereket és lószerszámokat, melyek közül több darab más források alapján[20] azonosítható, így hozzájárul a Thurzó-kincstár és egyes darabjainak további kutatásához.

Czobor Erzsébet 1626. június 28-án az árvai várban tartott temetését követően az ő, illetve elhunyt férje végakaratának értelmében a Thurzó lányok 1626. július elején a lietavai várban megosztoztak az örökségen. A birtokok élére Illésházy Gáspárt választották meg, aki Thurzó Ilonának – Thurzó György negyedik lányának – a férje volt. Hogy miért alakult így, az az Illésházynak kiadott utasítás alapján látható. Az irat szerint ugyanis 1626-ban a legidősebb lányok, Thurzó Zsuzsanna, Judit és Borbála is özvegyek voltak, utóbbinak néhai férje ráadásul katolikus volt. Így következett a sorban Thurzó Ilona és férje, Illésházy Gáspár,[21] ami arra utal, hogy a Thurzó lányok betartották az apjuk testamentumában foglaltakat. A források szerint Thurzó György lányai ekkor osztoztak meg az ingóságokon is.[22] Galavics Géza szerint Czobor Erzsébet ravatalképét is a birtokok irányítójának megválasztott Illésházy Gáspár rendelte meg.[23]

[19] Bubryák, 2019, 27–56.
[20] Vö. Radvánszky, 1879, II, 315–322.
[21] Kubinyi, 1890, 181–186; Thurzó Ilona egyébként 1617-ben levélben kényszerült magyarázkodni anyjának, mely szerint alaptalan híresztelés, hogy katolizált volna.
[22] Radvánszky, 1879, II, 243–248; vö. ŠABy OK fasc. 1. no. 12. fol. 22–23.
[23] Galavics, 2019, 317.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 134 2024. 02. 23. 14:46:42

Forrás

Az esztergomi káptalan Alaghy Menyhért országbíró levélkereső parancsa nyomán kiállított átíró oklevele Nyáry Krisztina számára néhai anyósa, Czobor Erzsébet végrendeletéről[24]

1626. április 14.

MNL OL P 108, Esterházy-levéltár, Rep. 29. Fasc. C. nr. 35 pag. 1–15

/Külcím:/ Transumptum testamenti quondam Comitissae Elizabethae Czobor etc. Anno 1626 nr. 31.
/Megjegyzés a külcím alatt:/ Holmi szegény atyámfiát[25] végző levelet az Thurzo asszonyokkal való contractusanak[26] revocatiójával[27]

Nos Capitulum Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Memoriae commendamus per praesentes, quod nos litteras spectabilis ac magnifici domini Comitis Melchioris Alaghi de Bekeny[28] Iudicis Curiae Regiae etc. Requisitorias pro parte Generosae ac Magnificae dominae Comitissae Christinae Nyari[29] primum Spectabilis ac Magnifici quondam domini Emerici Thurzo de Betthlenffalva[30] relictae viduae, nunc autem Illustrissimi domini Comitis Nicolai Eszterhas de Galanta,[31] praedicti Regni Hungariae Palatini etc. consorti emanatas, honore quo decuit receperimus in haec verba:

---

[24] A szöveg közlésekor modernizáló átírást alkalmazunk, különösen a magyar nyelvű részek vonatkozásában. A tájnyelvi elemek megőrzése mellett a szöveg átírása során a modern nyelvhasználók számára való értelmezhetőség jelentette az elsődleges szempontot, de azokat a részeket, amelyek esetében az eredeti nyelvezetben használt kifejezés modernizáló átírásban félrevezető vagy értelemzavaró lehet, ott az eredeti szóalakot átírásban megőrizve, lábjegyzettel jelöljük.

[25] Feltehetően Esterházy Miklós kézírása. Második feleségére, Nyáry Krisztinára utal.

[26] Contractus (latin): szerződés.

[27] Revocatio (latin): visszavonás.

[28] Alaghy Menyhért (1587–1631) országbíró. Erdődy Kristóf testvérének, Annának a férje, ily módon Thurzó Borbála sógora volt. Bubryák, 2013, 159.

[29] Nyáry Krisztina (1604–1641) Thurzó Imre özvegye, Esterházy Miklós második felesége, a korszak legnevesebb mecénás-gyűjtőjének, Esterházy Pálnak az édesanyja. Viskolcz, 2019, 18.

[30] Thurzó Imre Thurzó György egyetlen, felnőttkort is megélt fia, Nyáry Krisztina egykori férje, Thurzó György végrendeletének első számú kedvezményezettje. Bár 1617 után továbbvitte apjának az ágostai hitvallást patronáló mecénási tevékenységét, és mint az általa kiadott udvari rendtartás mutatja, a biccsei központú Thurzó-udvar szokásrendjét és a familiárisi kör legnagyobb részét apja halála után is megtartotta, politikájában azonban teljesen elfordult Thurzó György kompromisszumkereső örökségétől, nyíltan Bethlen Gábor mellé állt, és a fejedelem egyik legfontosabb támogatója lett. Koltai, 2001, 61–68; Bódai, 2019b, 233–244.

[31] Esterházy Miklós (1582–1645) nádor (1625–1645). Esterházy Miklós kiterjedt birtokállományát és társadalmi felemelkedését két, tudatosan tervezett, vagyonos özveggyel kötött házassága alapozta meg. Első felesége, akivel 1612-ben kötött házasságot, Dersffy Orsolya volt, Dersffy Ferenc egyetlen gyermeke. Második felesége Nyáry Krisztina, Thurzó Imre özvegye volt, vele 1624-ben kötött házasságot. Esterházy Miklós fényes politikai karriert futott be. 1613-ban, egy évvel a Dersffy Orsolyával kötött házassága

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 135 2024. 02. 23. 14:46:42

/1626. április 13. Nagyszombat. Bekényi Alaghy Menyhért országbírónak, Zemplén vármegye főispánjának, II. Ferdinánd király tanácsosának és kamarásának levélkereső parancsa az esztergomi székeskáptalannak, amelyet Nyáry Krisztina grófnőnek, korábban bethlenfalvi Thurzó Imre özvegyének, galántai Esterházy Miklós nádor, Sopron, Zólyom és Bereg vármegyék főispánja, belső királyi tanácsos feleségének kérése nyomán állított ki, elrendelve, hogy levéltárukból keressék ki a néhai gróf Thurzó György nádor özvegyének, a néhai coborszentmihályi Czobor Erzsébetnek nem sokkal korábban kiállított végrendeletét, és adják ki a kérelmező számára hiteles átiratát./

Amicis suis Reverendis Capitulo Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, Comes Melchior Alaghi de Bekeny judex Curiae Regiae et Comitatus Zempliniensis Supremus Comes, ac Sacratissimi Principis et Domini, domini Ferdinandi[32] secundi Dei gratia Electi romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Comitis Tyrolis etc. Consiliarius et Cubicularius, salutem et amicitiam paratam cum honore. Expositum est nobis in persona Generosae ac Magnificae dominae Comitissae Christinae Nyari, primum Spectabilis ac Magifici quondam domini Emerici Thurzo de Betthlenffalva relictae viduae, nunc autem Illustrissimi domini Comitis Nicolai Eszterhasi de Galanta praedicti Regni Hungariae Comitis Palatini, Iudicis Cumanorum, et Comitatuum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh Comitis ac praefatae Sacrae Caesareae Regiaque Maiestatis Intimi Consiliarii et Locumtenentis Regii consortis. Qualiter eadem domina exponens paribus illius testamentariae dispositionis Generosae ac Magnificae quondam dominae Elizabethae Czobor de Czoborszenttmihaly Illustris itidem olim Georgii Thurzo de dicta Betthlenffalwa,[33] Regni Hungariae Comitis Palatini relictae viduae non ita pridem coram vobis editae, ac in Sacristia seu Conservatorio aut Prothocolo istius Ecclesiae vestrae repositae et locatae ad praesens pro iurium suorum tuitione summe indigeret, essetque necessaria. Pro eo Amicitiam vestram harum serie hortamur et requirimus diligenter ac nihilominus Auctoritate nostram Iudiciaria, qua fungimur, vobis comittimus quatenus acceptis praesentibus, paria antelatae Testamentariae dispositionis in dictis Sacristia seu Conservatorio aut Prothocolo vestris diligenter requiri et reinveniri faciatis, Requisitaeque et Reinventae paria in Transumpto litterarum vestrarum memoratae exponenti, iurium eiusdem futuram ad cautelam, sub sigillo vestro Capitulari autentico (dolo tamen et

után báró rangot nyert, 1622-ben országbíróvá választották, 1625-ben pedig – már Nyáry Krisztina férjeként – nádorrá. Pálffy, 2009, 874–881; Szilágyi, 2011, 79–88.

[32] II. Ferdinánd magyar király (1618–1637).

[33] Thurzó György Thurzó Imre édesapja, Czobor Erzsébet férje volt. Katonai karrierjét a tizenöt éves háborúban kezdte. Az itt, illetve a Bocskai-féle politikai mozgalomban az uralkodó mellett tett szolgálatának fejében 1606-ban grófi rangot, és vele Árva vármegye örökös főispáni címért nyerte el, mindemellé egy évvel később Tokajt is megszerezte. Udvarának központja Biccse volt. Részt vett II. Mátyás hatalomra jutásában. 1608 után a protestánsoknak tett ígéretek betartatásának céljából szövetségre lépett az alsóausztriai, a cseh és a morva protestáns főurakkal. Az ágostai hitvallás legjelentősebb magyarországi mecénása volt, akinek a tevékenységét I. Jakab angol király is elismerte. 1609-ben nádorrá választották. Hanák–Szabó, 2021, I, 379.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 136 2024. 02. 23. 14:46:42

fraude quibusvis semotis) modis omnibus extradare debeatis et teneamini. Sequs non facturi. Datum Tyrnaviae feria secunda proxima post Dominicam Resurrectionis Dominicae proximae praeteritam. Anno eiusdem Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Sexto.

/Az országbírói parancsnak engedelmeskedve megkeresték levéltárukban a fenti végrendeletet./

Nos itaque praemissis hortationibus et requisitionibus dicti domini Iudicis Curiae satisfacere cupientes paria praetactae testamentariae dispositionis reinveniri et requiri fecimus, hunc tenorem continentes:

/1626. március 29. Nagyszombat. Az esztergomi székeskáptalan Esterházy Miklós nádor, Sopron, Zólyom és Bereg vármegyék főispánja, belső királyi tanácsos coborszentmihályi Czobor Erzsébet, gróf Thurzó György nádor özvegye kérése nyomán 1626. március 23-án Pozsonyban kiállított parancsára, a betegsége miatt a hiteleshelyet személyesen felkeresni nem tudó asszonyhoz kiküldte kanonoktársait, Szlatinay György bátai apátot és nyitrai főesperest, illetve Pisztes Tóbiás barsi főesperest. 1626. március 29-én elmentek a Pozsony vármegyei Szomolány várába, és ott rögzítették a betegágyban fekvő Czobor Erzsébet végrendeletét, amelyről visszatérésük után még aznap kiállításra került ez a bizonyságlevél a káptalan hiteles pecsétje alatt./

Nos Capitulum Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod Nos litteras Illustrissimi Domini Comitis Nicolai Eszterhasi de Galanta, Regni Hungariae Palatini et Iudicis Cumanorum Cominatuum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh Comitis nunc Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Intimi Consiliarii et per Hungariam Locumtenentis etc. Praeceptorias, pro parte Generosae ac Magnificae dominae Comitissae Elizabethae Czobor de Czobor Zenttmihaly, Illustrissimi condam domini Comitis Georgii Thurzo de Betthlenffalwa Regni Hungariae Palatini et Locumtenentis relictae viduae patenter confectas et emanatas, nobisque praeceptorie sonantes, honore quo decuit, receperimus in haec verba.

/1626. március 23. Pozsony. Esterházy Miklós nádornak, Sopron, Zólyom és Bereg vármegyék főispánjának, belső királyi tanácsosnak parancsa az esztergomi székeskáptalannak, amelyben gróf Thurzó György nádor özvegyének, a betegsége miatt mozgásképtelen coborszentmihályi Czobor Erzsébetnek kérésére elrendeli, hogy küldjék ki hozzá tanúbizonyságként két társukat. A küldöttek hallgassák meg és vegyék fel az asszony végrendeletét, majd a káptalan állítson ki erről hiteles oklevelet./

Amicis suis Reverendis Capitulo Ecclesia Metropolitanae Strigoniensis, Comes Nicolaus Eszterhas de Galanta, Regni Hungariae Palatinus et Iudex Cumanorum, Comitatuum

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 137 2024. 02. 23. 14:46:42

Soproniensis, Zoliensis et de Beregh supremus Comes, nunc Sacratissimi Principis ac Domini domini Ferdinandi Secundi Dei gratia Electi Romanorum Imperatoris Semper Augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae etc. Intimus Consiliarius et per Hungariam Locumtenens, salutem et amicitiam paratam cum honore. Expositum est nobis nomine et in persona Generosae ac Magnificae dominae Elizabethae Czobor de Czobor Zenttmihaly, Illustrissimi quondam domini Comitis Georgii Thurzo de Betthlenffalva, alias dicti Regni Hungariae Palatini et Iudicis Cumanorum etc. Relictae viduae, qualiter ipsa domina Exponens, considerans vitae huius variabilem statum ac mortem omnibus communem, euis tamen hora nihil incertius esse, certam Testamentariam dispositionem sive ordinationem facere vellet. Verum quia propter aegritudinem suam in praesentiam vestri vel alterius loci credibilis aut personae alicuius authenticae pro facienda huiusmodi Testamentaria dispositione proficisci non posset. Ob hoc ad audiendam huiusmodi Testamentariam dispositionem suam, duos ex vobis transmitti postularet. Requisiti itaque sumus nomine et in persona praefatae dominae Exponentis debita cum instantia, ut ipsi circa praemissa de opportuno remedio providere vellemus. Cum autem iuxta petenti non sit denegandus assensus, pro eo Amicitiam vestram harum serie hortamur et requirimus ac nihilominus authoritate nostra palatinali, qua pleno Iure fungimur, vobis committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus statim duos ex vobis vestro pro testimonio fidedignos transmittatis, qui erga praefatam dominam exponentem accedentes, Testamentariam ipsius dispositionem sive ordinationem audiant, vobisque suo modo referant Super qua tandem Testamentaria dispositione sive ordinatione ad relationem dictorum Testimoniorum vestrorum, consuetas litteras confici, memorataeque dominae Exponenti iurium eiusdem haeredum futuram ad cautelam, sub sigillo vestro Capitulari extradari volumus et iubemus. Communi suadente Iustitia. Secus non facturi. Datum Posoni feria secunda proxima post Dominicam Laetare. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Sexto.

Nos itaque praemissis hortationibus et requisitionibus necnon commisionibus et mandatis dicti domini Comitis Palatini satisfacere cupientes Duos ex nobis, reverendos videlicet dominos Georgium Zlatinay Abbatem de Batha Nitriensem[34] ac Thobiam Pistes Barsiensem Archidiaconos[35] fratres videlicet et concanonicos nostros ad premissam Testamentariam dispositionem seu ordinationem dictae dominae Comitissae Elizabethae Czobor audiendame, nobisque suo modo referendam, nostris pro testimoniis fidedignos, exmiseramus. Iidem tandem exinde ad nos reversi nobisque sub iuramento in generali decreto superinde expresso retulerunt eo modo. Quomodo ipsi die datarum praesentium, hoc est die Dominica Passionis[36] in et ad arcem Zomolyan[37] vocatam in Comitatu Posoniensi exsistentem constructam consequenterque praefatam dominam comitissam Elizabetham Czobor ibidem constitutam accessissent. Ubi eadem domina Comitissa

[34] Szlatinay György (1569–1627) esztergomi kanonok, bátai apát, nyitrai főesperes. Kollányi 1900, 199.
[35] Pisztes Tóbiás (?–1635) esztergomi kanonok, barsi főesperes. Uo., 216.
[36] 1626. március 29.
[37] Szomolány, Pozsony vármegye (ma: Smolenice, SK).

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 138 2024. 02. 23. 14:46:42

Elizabetha Czobor lecto aegritudinis suae coram iisdem fratribus et testimoniis nostris licet corpore aegra, mente tamen per omnia sana, sibique omnimodo praesens existens personaliter constituta, considerans genus humanum ob excessum primorum parentum iugo mortis obnoxium, licet determinatum diem et horam ignoraret, de infrascriptis bonis et iuribus suis possessionariis rebusque mobilibus et immobilibus talem ut sequitur Hungarico idiomate consctiptam ultimae voluntatis suae fecisset testamentariam dispositionem seu ordinationem, quam eodem Hungarico idiomate conscribi petivisset. Cuius quidem testamentariae dispositionis seu ordinationis tenor per omnia sic se haberet:

Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Én, Czoborszentmihályi Czobor Erzsébet asszony, az néhai tekintetes, nagyságos, boldog emlékezetű Bethlenfalvi gróf Thurzó György uram, Magyarország palatinusának[38] meghagyott özvegye, Árva várának asszonya és azon vármegyének főispánja. Az mindeneket bíró Szent Isten akaratából, és bölcs isteni kegyelméből, gondolkodván az ember romlandóságáról és egyszer az Szent Istennek megmásolhatatlan végzése szerint leendő meghalásomról, melynél bizonyosb semmi nincs, tudván, hogy minden keresztények azzal tartoznak. Szabadságos ép elmével levén, az én szerelmes leányaim és unokáim között anyai szeretetemből ily rendelést teszek arról, az mit az én szerelmes uramhoz magammal hoztam, és arról is, az mit énnekem boldog emlékezetű szerelmes uram adott, és az mit szorgalmatoskodó gondviselésemmel az Szent Isten áldásából szerzegettem, ezekről ily következendő rendelést teszek. Mindeneknek előtte az én lölkemet az én kegyelmes Istenemnek ajánlom, könyörgök ő szent fölségének, hogy nekem minden ő fölsége ellen való vétkemet kegyelmesen szent fiának érdemeiért, ígéreti szerint megbocsátatván, lölkemet vegye az szent angyaloknak és Krisztusban választott híveinek örökké való boldogságában: melyet az Szent Lélek Isten segítségéből kételkedetlenül hiszek.

Elsőbben kérlek erre benneteket mint szerelmes gyermekeimet, hogy boldog emlékezetű szerelmes atyátok testamentumát[39] egyenlő elmével és egyenlő akarattal megváltoztathatatlanul megtartsátok minden tanácsadások ellen, és in suo vigore[40] hagyjátok minden punctjaiban,[41] minthogy usu roboraltátok:[42] Erre, mint szerelmes gyermekeimet mindannyiótokat fejenként kérlek benneteket, hogy mint ekeddig[43] úgy ezután is legyetek egymás szeretők és egymás becsülők fogytig, mely által ez ideig való jó híretek,

---

[38] Palatinus (latin): nádor.

[39] Testamentum (latin): végrendelet. Thurzó György végakaratai: 1614. július 3. ÖStA HHStA FA Erdődy, Ladula 3. fasc. 2. nro. 3, 1615. január 19. ÖStA HHStA FA Erdődy, Ladula 3. fasc. 2. nr. 5, másolata: MNL OL E 148. Neo-regestrata Acta, fasc. 828. nr. 17. fol. 4.; későbbi másolatban: MNL OL P 108 Az Esterházy család hercegi ágának levéltára rep. 4. fasc. A. nr. 6; Az eredetit közli: Erdélyi, 1912, 176–186. Thurzó György 1594-ben is írt végrendeletet, mielőtt Komárom ostromára indult volna. Erre egyik, feleségének írt levelében utal. Thurzó György levele Czobor Erzsébetnek. Tornóc, 1594. február 17. MNL OL E 196 52. d. 2. t. nr. 229. fol. 88–89.

[40] In suo vigore (latin): érvényében.

[41] Punkt (német): pont.

[42] Usu roboráltatik (latin): annak alkalmazása teszi erőssé /a rendelkezést/.

[43] Ekeddig: eddig.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 139 2024. 02. 23. 14:46:42

nevetek tartassék meg. Üdvözült szerelmes uram legatiója[44] szerint az ezüstműből való portiótokat[45] és az készpénzt is tudjátok mindeniteknek,[46] jó leányim, kiadtam. Az lóra való szerszámokat és ruhákat, noha magamnál tovább tarthattam volna, de ebből is hozzátok /való/ anyai szeretetemet meg akarván mutatnom, ahhoz értő mesteremberekkel megbecsültettem és írás szerint igazán mindeniteknek igaz részét kiadtam. Az fiam két lányának is Örzsikének[47] és Krisztinának,[48] mindegyikteknek[49] éppen annyi ezüstművet magok ládájában tettem, lóra való szerszámot is mindegyikteknek annyit adtam, még hetven forinttal superálja[50] egyikőtök akármelyik részét curatorim[51] jelenlétében. Magamnak az tiszta arannyal borított hüvelyű szablyát, és Kassán,[52] üdvözült szerelmes uram ki köves lóra való szerszámot vett volt, azt is magamnak hagytam,[53] és ezen köves lóra való szerszámot minden eszközével és [az ezen] felül specificált[54] aranynyal borított hüvelyű szablyával együtt hagyom az én szerelmes lányomnak, Thurzó Borbálának,[55] melyeket ti is minden neheztelés nélkül nála szenvedjetek. Meggondolván közönségesen Isten után körülöttetek felneveléstekben való sok nyughatatlan fáradságomat, és érettetek felvett szorgalmatoskodásaimat, én készpénzről nem testálhatok, szerelmes gyermekim, tudjátok üdvözült szerelmes atyátoknak bő költségű állapotját, méltóságos tisztei mellett. Az is nyilván vagyon nálatok, hogy szerelmes Istenben üdvözült uramnak holta után semmi egyéb pénze nem maradott, csak az arany

---

[44] Legatio (latin): hagyatkozás, vagyis Thurzó György végrendelete.

[45] Portio (latin): rész.

[46] Mindeniteknek: mindegyikőtöknek.

[47] Thurzó Erzsébet (1621–1642) Thurzó Imre és Nyáry Krisztina idősebb lánya, később Esterházy István felesége lett. Esterházy Pál édesanyja. Kiss, 2019, 52–54.

[48] Thurzó Krisztina (1622–1632) Thurzó Imre és Nyáry Krisztina fiatalabb lánya.

[49] Vagyis Czobor Erzsébet a két unokájának együtt akkora részt örökít a fia után, mint a lányainak egyenként, így összesen nyolc részre osztja az említett ingóságokat.

[50] Superál (latinból): felülhalad, meghalad.

[51] Curator (latin): gondnok. Thurzó György végrendelete Czobor Erzsébet és gyermekei számára Beniczky Márton alnádort, Sirmiensis Teodor királyi táblabírót, valamint a familiárisai közül Sándor Jánost, Gyurcsánszky György biccsei udvarbírót és Abaffy Miklóst jelölte ki. Melléjük rendelte Batthyány Ferenc Sopron vármegyei főispánt, Révay Péter koronaőrt és Turóc vármegye főispánját, Zrínyi Pétert és Györgyöt, Thurzó Szaniszló Szepes vármegyei főispánt, és egyik vejét, Jakusith Andrást (Thurzó Judit férjét) is. „Tutores autem praefatae dominae consortis suae liberorumque suorum contituisset, imprimis maiestatem nostram caesaream et regiam, item fideles nostros spectabiles et magnificos Franciscum de Battyán, comitem comitatus Soproniensis, agazonum nostrorum regalium, Petrum de Réwa, comitem comitatus Turócziensis, et coronae regni nostri Hungariae conservatorem, ac per Hungariam curiae nostrae magistros, consiliariosque nostros, Nicolaum perpetuum a Zrinio, et comitatus Zaladiensis, Gerorgium similiter perpetuum comitatus Scepusiensis, cubicularium, et consiliarium similiter nostrum ac magnificum Andream Jakusitt de Orbova, et in Oroszlankeöw, caeterosque augustanae, et non alterius, uti praedeclaratur, religionis generos, quibus videlicet filiae suae elocate fuerint [...] Erdélyi, 1912, 183.

[52] Kassa város (ma: Košice, SK).

[53] Vagyis Thurzó György végrendeletének végrehajtása után magánál tartotta.

[54] Specificál (latinból): részletez, részletesen leír.

[55] Thurzó Borbála (1595–1651) Thurzó György és Czobor Erzsébet legidősebb, felnőttkort is megélt gyermeke. Első házasságát 1612-ben Erdődy Kristóffal kötötte, a másodikat Draskovich (III.) Jánossal.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 140 2024. 02. 23. 14:46:42

melyet nektek hagyott és rendelt, az mely maga keze írásából ki is tetszik. Az temetés után Mária[56] és Lengyel Jánosné[57] menyegzőire és Istenben üdvözült fiam házasulására[58] mennyi summa költ, azt mindnyájan tudjátok. Thökölyné[59] és Szunyoghné[60] menyegzői is csakhamar következik, azután minemű nagy hatalmas költségeket űzött Istenben üdvözült fiam az Imperium[61] és Erdélyi fejedelem[62] mellett, egynéhány száz embernek hóról hóra való,[63] magunk erszényéből fizetvén gyűlések és táborbeli költségek, szüntelen lévén, megítélhetitek jó gyermekeim, honnét gyűjthettem volna pénzt? Azonban az Isten szerelmes fiamat ez világból kivévén, annak is úri állapottal való temetése végben menvén, nem kevésben tölt. Ezen kívül az tokaji pénz sollicitálására,[64] Biccsének[65] oltalmazására közönségesen érettetek semmi költségeimet nem néztem, az emberektől szüntelen való ajándékimat nem kíméltem, untalanul sollicitatoromat[66] őfelsége mellett kelletvén tartanom, az is nem keveset emésztett meg. Boldog emlékezetű Matthias császár urunk Tokajról való donatiója[67] ellen az Magyar Kamara 44 ezer forintunkat akarván elveszteni, annak sollicitálására és sok rendbeli ajándékozásokra mennyi költ, megítélheti akárki is. Én mindeneket nem tudnék előszámlálnom, egyszóval mondván: magam jogát nem néztem, mint némely anyák, hanem azt is becsületetekért, jószágunk oltalmáért mindeneket megcselekedtem, Isten kegyelmessége velem lévén, és miattam semmi kárban nem estetek, csak egy jobbágyotokat sem zálogosítottam, az jószágot épen megtartottam, és /a/ specificált okokból nem lehetett pénzem. Isten segítsége s magam gondviselése által adósságba magamat nem ejtettem. Ez esztendőben az mi kevés jövedelmecském volt, az ki az biccsei sollicitálástól az tokaji pénznek jó pénzen való fordulásáért és szolgáim fizetésétől minden napi költségemtől megmaradott, az ki igen kevest teszen, azt úgy mint hagyhattomat[68] hagyom az én szerelmes lányomnak, Thurzó Borbálának.

---

[56] Thurzó Mária (1599–1662) 1618-ban ment hozzá Vizkelethy Mihályhoz. Hozományára és a lakodalom költségeire vonatkozóan lásd Radvánszky, 1879, II, 205–217.

[57] Lengyel Jánosné: feltehetően Czobor Erzsébet egyik rokona vagy fraucimmere.

[58] Thurzó Imre 1618-ban vette feleségül Nyáry Krisztinát. Az ünnepségre, annak rendtartására és költségeire vonatkozóan lásd Kovacsóczy, 1833, 335–352.

[59] Thurzó Kata 1620-ban kötött házasságot Thököly Istvánnal. Hozományára és a lakodalom költségeire vonatkozóan lásd Radvánszky, 1879, II 217–225.

[60] Thurzó Anna 1622-ben ment feleségül Szunyogh Jánoshoz.

[61] II. Ferdinánd király német-római császár, magyar király (1619–1637).

[62] Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613–1629).

[63] Thurzó Imrének az állandó kísérete 1617-ben az udvari rendtartás alapján 60 fő volt. Koltai, 2001, 66–68; 1618-ban Thurzó Imre menyegzőjén összesen 121 főnyi lovas kísérettel reprezentált. Kovacsóczy, 1833, 337–339. 1619-ben Tokajban 79 lovas volt mellette, akiknek a havi kifizetését Czobor Erzsébet jegyezte ellen. ŠABy OK fasc. 156. nr. 9. pag. 119.

[64] Sollicitálás (latinból): szorgalmazás, kérelmezés.

[65] Nagybiccse, Trencsén vármegye (ma: Bytča, SK), Thurzó György nádor udvarának rezidenciája.

[66] Sollicitator (latin): ügyintéző.

[67] Donatio (latin): adomány, adománylevél.

[68] Hagyhattomat: hagyatékomat.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 141 2024. 02. 23. 14:46:42

Az én szerelmes fiamtól az néhai gróf Thurzó Imrehtől[69] való két unokámnak, Örzséknek és Krisztinának az szegény atyjuknak fáradságos szolgálatjáért, sok költségéért conferálta[70] szepesi Bornemissza[71] jószága jövedelméből gyűjtöttem háromezer forintot, épen nekik hagyom. Istenben üdvözült szerelmes uram hagyott a biccsei egyház szükségére hatszáz forintnak interesséjét,[72] hogy minden esztendőben hatvan forintot adjunk, az hova szükség leszen az Ecclesia[73] szükségére, én is üdvözült szerelmes uram ebbéli dispositióját[74] jobbítom meg hatszáz forintnak interesséjével, azaz hatvan forinttal. Kérlek, édes gyermekeim, benneteket, az Isten igéjének hirdetésének öregbüléséért adjátok meg fogyatkozás nélkül, mindaddig, valamíg Biccsét bírjátok, ne fogyatkozzék meg az Istennek tisztelete az jószágban.[75]

Az boldog emlékezetű szerelmes uram legatiója[76] azt tartja, hogy az mennyi aranyművet kiházasított leányainak adott, az kiházasítandó leányainak is annyi adassék: én azt szerelmes uram legatiója szerint mindeniknek megadtam. Az maradéka felől, ki nem sok, ily rendelést teszek. Az minemű két aranyláncot üdvözült uram ajándékon nekem adott, egyiket ő maga szerelmes uram Czobor Mihálynénak,[77] másikát Jakusithnénak[78] adta, ezek maradjanak úgy, hanem az szegény Uram ajándék adományából maradt nálam egy aranyöv, melyet elcseréltem két köves aranyláncokon, azoknak egyikét Erdődy Erzséknek,[79] másikat Erdődy Ilonának[80] hagyom. Az aranyövet, kit mindenkor viseltem, száz arany vagyon benne, egy bárány forma ábrázat rajta,[81] azt Jakusith Örzsiknek[82] hagyom. Az gyöngyös aranyövet, melyet velem adtak volt,[83] azt unokácskámnak, Thurzó Krisztinának hagyom. Az násfát, melyet velem hoztam, az Zsuzsanna históriája vagyon ábrázolva rajta,[84] azt Thurzó Örzséknek hagyom. Az ezüstmívet, melyet

---

[69] Thurzó Imrétől.
[70] Conferál (latinból): adományoz, ingyen átenged.
[71] Feltehetően Bornemissza Miklósra gondol, aki Thurzó György és Thurzó Imre mellett is familiárisként szolgált. ŠABy OK fasc. 156. nr. 9. pag. 119.
[72] Interesse (latin): kamat.
[73] Ecclesia (latin) egyház.
[74] Dispositio (latin): rendelés, rendelkezés.
[75] Erdélyi, 1912, 184.
[76] Legatio (latin): hagyatkozás, végrendelet.
[77] Thurzó Zsuzsanna (1587–1626 után) Thurzó György és Forgách Zsófia idősebb lánya, Czobor Erzsébet mostohalánya. Nagy, 1865, XI, 202.
[78] Thurzó Judit (1589–?) Thurzó György és Forgách Zsófia fiatalabb lánya, Czobor Erzsébet mostohalánya. Uo.
[79] Erdődy Erzsébet (?–1671 után) Thurzó Borbála és Erdődy Kristóf lánya, később Keglevich György felesége lett. Bubryák, 2013, 163.
[80] Erdődy Ilona Thurzó Borbála és Erdődy Kristóf lánya volt. Mivel más források nem tesznek róla említést, feltehetően gyermekkorában elhunyt.
[81] A tárgy a Thurzó-kincstár 1612-ben felvett leltárában azonosítható. Radvánszky, 1879, II, 164.
[82] Jakusith Erzsébet Thurzó Ilona és Jakusith András lánya volt, születési és halálozási dátumai nem ismertek, később Barkóczy László felesége lett.
[83] Értsd: Czobor Erzsébet egykori hozományának része volt a tárgy.
[84] A tárgy a Thurzó-kincstár 1612-ben felvett leltárában azonosítható. Radvánszky, 1879, II, 157.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 142 2024. 02. 23. 14:46:42

magammal hoztam, Jó János[85] pecséte alatt, ki akkor personalis[86] volt, megtetszik menynyi gira[87] volt. Az tálakat, tányérokat az címerről megismerhetik. Az poharak az üdvözült uram poharai között egyeledve vannak,[88] azokat vagy annyi gira ezüst/öt/ épen Erdődyné gyermekeinek, fiainak és leányainak hagyom. Egy gyémántgyűrű vagyon körös-körül gyémánttal rakott, egyik gyémánt kiesett belőle, azt Illésházy Katának[89] hagyom. Más csillag formára való gyémántgyűrű vagyon, üdvözült szerelmes Uram esküvésünkkor adta volt, kérlek, édes leányim benneteket, ujjamban temessétek.[90] Vagyon egy rubintgyűrű, melyet szegény öreg Zrínyi György[91] adott volt nekem, azt Thurzó Máriának hagyom. Vagyon két pár kézrevaló, azt is Thurzó Máriának hagyom.

Az aranyban foglalt jáspiskő-nyelű két villát, kalánt üdvözült uram Prágából hozta volt ajándékon, ezek egy hüvelyben vannak, ezeket Erdődy Gyuricának[92] hagyom.

Homonnay Bálint[93] az ki kócsagtollat üdvözült szerelmes uramnak hagyott, azt Erdődy Gábornak[94] hagyom.

Vannak süvegre való köves boglárok, melyet magam viseltem, annak felét Thurzó Katának, Thökölynének, felét Szunyogh Jánosnénak, Thurzó Anyicskának hagyom. Ezen kívül maradék ezüstmívről üdvözült szerelmes uram az mint az tokaji summáról disponált, úgy mint ingó marháról az több ezüstmű és egyéb ingó marha is ez szerint osztassék.

Vagyon egy kos formájú aranylánc, melyet Kubinyi István[95] vetett volt zálogban, száz forintban, ha megadja az pénzt, adjátok vissza neki, az pénz üdvözült uram Kubinyi dolgáról való dispositiója szerint limitáltassék.[96]

Egy szederjes bársony nyuszttal bélelt kis suba vagyon, kit szerelmes üdvözült uram utánam hozott volt, azt Jakusith Örzsiknek hagyom. Akívül amennyi szoknya, suba vagyon, Szunyoghné és Thökölyné leányim osszák meg egymás között. Vagyon két kamuka abrosz keszkenő, egyéb aprólék ruha egy töretben, azt én ott találtam, arról nem disponálok. Hanem a kívül valamennyi fejér ruha vagyon, menyegzői lakodalomhoz és

---

[85] Joó János 1587 és 1603 között királyi személynök.

[86] Personalis (latin): személynök.

[87] Gira, súlymérték. 1 gira = 245,537 g. Gedai, 2007, 298.

[88] Egyeledve: elegyedve, azaz vegyesen.

[89] Illésházy Katalin Thurzó Ilona és Illésházy Gáspár gyermeke volt, születési és halálozási adatai nem ismertek, később Bethlen Péter házastársa lett.

[90] Vagyis az eljegyzési gyűrűjével együtt temessék el.

[91] Zrínyi (VII.) György (1598–1626) Zrínyi Katalinnak, Thurzó György édesanyjának unokaöccse volt, egy ideig a biccsei Thurzó-udvarban nevelkedett. Bódai, 2019a, 96.

[92] Erdődy György (1613–1663) Thurzó Borbála és Erdődy Kristóf legidősebb fia volt. Politikai karrierjének csúcsát tárnokmesterként érte el, a felesége később Batthyány Erzsébet lett. Bubryák, 2013, 163.

[93] Homonnai Drugeth Bálint (1577–1609). Életéről és politikai tevékenységéről bővebben: Borbély, 2020, 101–120.

[94] Erdődy Gábor (1614–1650) Thurzó Borbála és Erdődy Kristóf fia volt. A felesége később Pálffy Mária lett. Bubryák, 2013, 163.

[95] Kubinyi István Árva vármegyei alispán. Kubínyi–Kubínyi, 1901, 177. Minden bizonnyal rokona, talán a fia a biccsei központú Thurzó-udvarban 1607 és 1617 között szolgáló familiárisnak, Kubinyi Mihálynak.

[96] Limitál (latinból): meghatároz, előzetesen megszab.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 143 2024. 02. 23. 14:46:42

egyéb házi szükséghez való, azokat mind én csináltattam, azokat az négy unokámnak Erdődy Örzsiknek, Erdődy Ilonának, és Thurzó Erzsébetnek és Krisztinának hagyom, úgy, hogy egyaránt osztassanak meg köztük.

Az mely patikaládát Henkel Lázár[97] nekem adott, azt hagyom Erdődynének. Az másik patikaládát, melyet üdvözült szerelmes uram nekem adott volt, azt Thurzó Ilonának hagyom.

Az zólyomi[98] és dobroniviai[99] [!] ingó marhámat valamennyi az várban és az jószágban vagyon, akármi névvel neveztessék, barmot, búzát és mindenféle magot, bort, egy szóban foglalván, valahol mim vagyon, minthogy az én gondviselésemből ott semmit nem találtam, magam szereztem azokat épen mindenestül, Thurzó Borbálának hagyom mindenféle bor-, búza-, pénzbeli restantiákkal[100] együtt.

Az illéskői[101] [!] jószágban valami ingó marha, barom, bor, búza és több ami leszen, akármi néven neveztessék, mindenféle ott lévő restantiákkal egyetemben épen Thurzó Máriának hagyom.

Ezeken kívül találtatik ezüstmű és más ingó marha is, úgy mint kárpitok és egyebek, azokkal, szerelmes leányim, kérlek benneteket, az minemű egyezségben jó atyafiságban eddig például[102] voltatok egyebek előtt, ennekutána is azt követvén csendesen osztozzatok azokkal, az atyátok tokaji summáról írt dispositiója szerint ne veszekedjetek, és ne legyetek emberek csodái: így várhatjátok az Szent Isten áldását magatokra. Az mi az zólyomi és dobroniviai jószágot illeti, tudjátok, hogy ennek hason felét Palatinus uram[103] bírja, üdvözült szerelmes asszonyom anyám az megnevezett jószágnak csak felét bírta, és testamentumában az mit bírt, annak felét Wesselényi[104] fiainak hagyta, tudniillik az egész jószágnak negyedrészét teszi, az mit nekik hagyott, és az felét nekem, Czobor Jánosnak[105] és Imrehnek[106] hagyta. Nyilván vagyon nálatok, hogy az Czobor János és Imris részét Erdődyné leányom atyjától hozott pénzen váltotta ki, mindnyájan tudjátok, ahhoz semmi közötök nincsen, az ki az én részem, azzal osztozzatok, az Erdődy-

---

[97] Henkel Lázár/Lazarus von Henckel (1550–1629) a Thurzó család familiárisa. Szolgált Thurzó György bécsi követeként, és rendre elkísérte prágai utazásaira is az uralkodói udvarba. 1611-ben ő rendezte Thurzó György könyvtárát, és készítette el annak összeírásait. 1607-ben Thurzó György postamesteri kinevezést kért neki Rudolf császártól. Thurzó egyik levelében említi, hogy már 20 éve szolgál nála udvari familiárisként. Thurzó György levele Rudolf császárnak. Ludányi, 1990, 271–277.

[98] Zólyom város (ma: Zvolen, SK).

[99] Dobronya, Zólyom vármegyei mezőváros (ma: Dobrá Niva, SK).

[100] Restantia (latin): hátralék, tartozás.

[101] Éleskő, Pozsony vármegye (ma: Ostrý Kameň, SK), a Czobor család vára és birtokközpontja.

[102] Például: példaként.

[103] Esterházy Miklós.

[104] Wesselényi István fiaira, Wesselényi II. Miklósra és Wesselényi II. Ferencre gondol, akik Perényi Borbála unokái voltak. Az asszony második férje Dersffy II. Miklós volt, lányuk, Dersffy Kata Wesselényi Istvánhoz ment feleségül. Nagy, 1865, XII, 159.

[105] Czobor János Czobor Mihály és Thurzó Zsuzsanna (Thurzó György legidősebb lányának) idősebb fia, Perényi Borbála unokája. Nagy, 1858, III, 206.

[106] Czobor Imre Czobor Mihály és Thurzó Zsuzsanna (Thurzó György legidősebb lányának) fiatalabb fia, Perényi Borbála unokája. Uo.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 144 2024. 02. 23. 14:46:42

né részét ki vevén. De úgy tetszik nekem, hogy az zólyomi én részem és az illésközi is igen kicsiny lévén, jobb volna, hogy magatok közül válasszatok egyet, az kire bízzátok, és csak az jövedelemmel osztozzatok, erre ugyan kérlek benneteket, hogy ezt cselekedjétek. Ha kiváltanák pedig az zólyomi jószágot, az kit én bírtam, az Erdődyné leányom része kívül az pénz, merthogy őstől maradt, hat részre osztassék országunk törvénye szerint közöttetek, úgy mint üdvözült szerelmes fiam maradékjának, Thurzó Örzsiknek és Krisztinának, egy rész Thurzó Borbálának, egy rész Ilonának, Máriának, Katának és Anyicskának egy-egy rész adassék, Isten szerint osztozzatok, arra kérlek benneteket. Erdődynét az ő részében meg ne háborítsátok, mert magával adott pénzen vette Czobor Jánostól, Imristől, ahhoz semmi közötök nincsen.

Az Szent Isten az én életemet meddig rendelte, az én előttem bizonytalan levén, áll az ő szent felsége bölcs ítéletében, de ha az én életemben akármi névvel nevezendő úttal, móddal és okkal jószágot szerezhetnék, vagy örökben vagy zálogban, és az miket ekeddig[107] szerezhettem avagy váltottam volna, az vagy ezután szerezhetnék akármi névvel nevezendő úttal, okkal, móddal, én azokat épen mindenestől fogva hagyom az én szerelmes leányomnak, Thurzó Borbálának, az nagyságos gróf Erdődy Kristóf meghagyott özvegyének, úgy hogy mindenekről szabadon disponálhasson. Erre viszen engem az, hogy nehéz hosszú betegségemben minden maga állapotait hátra hagyván, semmi ok meg nem tartóztatván, úgy forgott eleitől fogva ennyi hosszú betegségeimben minden helyekben, hogy igen méltónak ítélem, hogy ha több jót cselekedhetném is vele, hogy cselekedném, mert az énhozzám való alázatos, engedelmes szolgálatjában, hozzám való hűséges tökéletes körülöttem való forgolódásában soha fogyatkozást és csak egy óráig való búsulást sem láttam tőle: azért, szerelmes gyermekeim, ez nyilván lévén nálatok, kérlek mint szerelmes gyermekeimet, az én szerelmes gyermekemhez, ki az én sok hosszú időtől fogva való nyavalyáimban engem igazan fogyatkozás nélkül forgott, úgy mint az én szerelmes Erdődynémhez legyetek igaz szívvel hozzá, melyért az élő Istennek vehessétek kegyelmes áldását.

Az Tokajért őfelsége adta százezer forintot ha jószágra nem adhatom éltemben, az szegény uram arról való dispositiója effectuáltassék.[108]

Az Szvedernik[109] ki minthogy öt ezer és f. 80 vagyon zálogban, ha Szunyoghné Thurzó Anna ki akarná váltani, kérlek mint szerelmes leányaimat benneteket, ha nem mindenestől is, valami részben cselekedjetek oly atyafiképpen vele, hogy válthassa magához, engedvén neki kinek-kinek az mi részében jutna az megnevezett summából. Ha pedig nem akarnátok engedni, vagyon obligatoriája,[110] amellől el nem mehet. Tresztianszky Gáspár[111] uramnál vagyon kétezer forintom, mellyel adós őkegyelme, azt is

[107] Ekeddig: eddig.
[108] Effectuál (latin): végrehajt.
[109] Szedernye, Trencsén vármegye (ma: Svederník, SK).
[110] Obligatoria (latin): kötelezvény, adóslevél.
[111] Tresztyánszky Gáspár a Thurzó család familiárisa volt. 1607-ben és 1608-ban is Trencsén vármegye országgyűlési követe és alispánja volt. Benda, 1972, 283; 1617-ben szintén Trencsén vármegye országgyűlési követe volt, később alnádor, 1628-ban személynök. Ila, 1934, 247.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 145 2024. 02. 23. 14:46:42

Erdődynének hagyom. Az elmúlt karácsony kántori jövedelem[112] minden jószágaimban tiszttartóimnál mennyi légyen, az extractusokból[113] kitetszik, azt is Erdődynének hagyom. Az tárházban is vittek tiszttartóim bizonyos számú pénzt, azt is Erdődynének hagyom. Ekívül vagyon kilencezer forint Tesseni polturámmal,[114] valamivel több, azt is az én szerelmes leányomnak, Erdődynének hagyom. Kérem az édes gyermekeimet idegen szívet érte ne viseljenek hozzá, mert megérdemlett szolgálata, minden ember elhiggye.

Az kinek az jószágban mit adtam, vagy summában kötöttem, amiben kötöttem meg, míg azt nekik le nem teszitek, kérlek benneteket, édes gyermekeim, addig el ne vegyétek. Az jószágot meg ne osszátok és meg ne szakadoztassátok, kérlek mint szerelmes fiaimat és leányaimat, hanem boldog emlékezetű szerelmes uram testamentuma szerint az öregbik augustana vallásban[115] lévő atyafi dirigálja,[116] és az jövedelmével igazan az atyafiak száma szerint esztendőként osztozzatok.[117] Az én órámat az én kegyelmes istenem elhozván, abban az órában is, hogy bátorítóm legyen ő szent felsége, könyörgök buzgó szívvel az Szentlélek Istennek.

Az Szentgyörgy kántorbéli[118] jószágom jövedelmét rendelem szolgálóimnak, az kik engem igazan, fogyatkozás nélkül forgattak ez hosszú betegségemben. Kérlek azon, édes gyermekeim, hogy az én testemet az én üdvözült szerelmes uram és gyermekemnek temetésekkel[119] együtt tisztességesen Árvában vitessetek, és ott temettessétek az háború változandó időhöz képest. Ebben hozzánk leányi engedelmességteket és szereteteket [!] megmutatván ezt cselekedjétek; erre pedig Jakusithnét, Erdődynét és Illésházynét kérvén ugyan kényszerítem mint szerelmes gyermekeimet. Az megismert keresztényi igaz vallástokban buzgó tökéletességgel éljetek, abban végig meg is maradjatok, lelketek üdvösségiről szüntelen elmélkedjetek, melynek megnyerésére Krisztuson kívül nincs más út, emlékeztetve kérlek fejenként benneteket, erre segéljen az teremtő Isten szent fiáért, édes gyermekeim.

Mivelhogy minden özvegyeknek, árváknak az Szent Isten [a] fő tutora, és mindennek ellen oltalma, ajánllak az én kegyelmes Istenemnek, szerelmes gyermekim, benneteket, és gondviselőül ez árnyékvilágban tutoroknak[120] nevezvén, hagyom Czobor Imreh[121]

---

[112] Vagyis az év utolsó negyedévének bevétele, amivel karácsony napján, azaz december 25-én számoltak el.

[113] Extractus (latin): összesítő számadás.

[114] Poltura: eredetileg „fél garas", néhány magyar dénár értékű, lengyel láb szerint vert váltópénz. Teschen sziléziai város, az azonos nevű hercegség székhelye (ma: Cieszyn, L). Az egyre csökkenő ezüsttartalmú sziléziai vereteknek jelentős szerepük volt az 1610–1620-as évek magyarországi pénzromlásában.

[115] Augustana vallás: ágostai/evangélikus vallás.

[116] Dirigál (latinból): irányít.

[117] Erdélyi, 1912, 176–180.

[118] Szentgyörgy kántorbéli: első negyedévi, amivel Szent György napján, azaz április 24-én számoltak el.

[119] Vagyis Thurzó György és Imre már eltemetett testével együtt.

[120] Tutor (latin): gyám.

[121] Czobor (IV.) Imre Thurzó György legidősebb (Forgách Zsófiától született) lányának, Thurzó Zsuzsannának és második férjének, Czobor (II.) Mihálynak (Czobor Erzsébet öccsének) gyermeke volt. Nagy, 1858, III, 206; Kőszeghy, 1996, 343, 361.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 146 2024. 02. 23. 14:46:42

uramat, Perényi Ferenc[122] uramat, Osztrosith István[123] uramat, Dóczi István[124] uramat, ezek után curatorul hagyom Liptay Imre [125]uramat, Zmeskal Jób[126] uramat, árvai vice-ispánomat. Serényi Theodosius[127] uramat, komámat, Abaffy György[128] és Abaffy Miklós[129] uraimékat, Dávid János[130] uramat, Litassi István[131] uramat, Bogádi András[132] uramat és Tani Ferencet,[133] kiket nagy bizodalommal kérek, Isteni és atyafiúi szeretetükből oly vigyázással és gondviseléssel legyenek reátok, hogy eddig az köztetek való szép egyezség és atyafiúi szeretet csendesen meg tartassék köztetek ezután is, az méltatlan háborgatók ellen keresztyéni oltalmukat, segítségüket meg ne vonják tőletek. Kiért, ha effectuálják, az teremtő Isten, mind ez világon s mind az más világon áldja meg az őkegyelmeket.

---

[122] Perényi Ferenc Thurzó György húgának, Annának a fia. 1624 és 1628 között felső-magyarországi kerületi és kassai végvidéki főkapitány volt, majd Bethlen Gábor erdélyi fejedelem tanácsosa. Pálffy, 1997, 273.

[123] Ostrosith István Czobor Erzsébet rokona, felesége Thököly Anna, Thurzó Katalin férjének, Thököly Istvánnak a húga volt. 1635 és 1639 között királyi főasztalnokmesteri címet viselt. Dukkon, 2016, 60.

[124] Dóczy István a Thurzó család rokona. Első felesége Thurzó (III.) Szaniszló húga, Magdolna volt, a második pedig Thurzó György lánya, Mária későbbi férjének, Vizkelethy Mihálynak a húga, Judit. Rimay Jánossal együtt (aki Thurzó Imre biccsei udvarmestere volt) Bethlen Gábor portai követe volt 1621-ben, 1625 és 1630 között koronaőr. Papp, 2013, 114.

[125] Liptay Imre a 16. század végén Hont vármegyében volt dicator, majd 1603-tól 1609-ig ugyanott alispán, ezt követően, 1611-ben pedig Bars vármegyében volt alispán. Botka 1867, 11–16; 1619-ben tagja volt a Konstantinápolyba küldött magyar követségnek. Nagy, 1855, 195–210; vö. Nagy, 1862, 287.

[126] Zmeskál Jób (1552–1632) Árva vármegye alispánja. Feleségének, Geletffy Petronellának állított epitáfiuma a korszak egyik kiemelkedő jelentőségű, végtisztességhez köthető evangélikus képzőművészeti alkotása. Galavics, 2008, 58–61.

[127] Szulyói Sirminensis Teodor a Thurzó család familiárisa volt. 1608-ban Trencsén vármegye országgyűlési követe volt. Benda, 1972, 283; Eliáš Láni megbízásából részt vett 1610-ben a zsolnai zsinat megszervezésében is. Eliáš Láni levele Thurzó Györgynek. Biccse, 1609. július 13. Dományházi, 1989, 17–18 (No. 10).

[128] Abaffy György Abaffy Miklós öccse volt. Bátyja után, 1607 és 1626 között castellanusként szolgált Árva várában, és megtartotta ezt a posztját egészen 1642-ig, Illésházy Gáspár (Thurzó György lánya, Ilona férjének) birtoklása alatt is. ŠABy OK TK III–1/1.

[129] Abaffy Miklós (†1629) Árva várának kapitánya volt, az előző bátyja. 1600 és 1607 között az árvai vár kapitánya, 1610 és 1629 között a tokaji vár kapitánya volt. A család által birtokolt Felsőlehotát (ma: Horná Lehota, SK), amit még Thurzó Ferenc adományozott az apjának, Abaffy Jánosnak szolgálata idejére, Thurzó György a fiainak, Abaffy Miklósnak és Györgynek örök adományba adta. ŠABy OK TK, III–1/2; Ila, 2001, 18, 32–47; Felesége Beniczky Márton (Thurzó György mellett) alnádor lánya, Beniczky Erzsébet volt. MNL OL E 148 fasc. 781. nr. 69; Hanák–Szabó, 2021, II, 260–261.

[130] Dávid János a Thurzó család familiárisa volt. ŠABy OK TK II–D/8.

[131] Litassy István a Thurzó család familiárisa volt. ŠABy OK TK II–L/21. 1608-ban Bars vármegye országgyűlési követe volt. Benda, 1972, 279. 1619-ben a pozsonyi országgyűlésen (Rimay János, Csúti Gáspár, Armpruszter Ferenc mellett) Thurzó Imre követe volt. Nagy, 1881, 87–97.

[132] Bogádi András feltehetően fiatalkorában szolgált Thurzó Imre személyi környezetében. Később I. Rákóczi György fejedelem szolgálatába állt. 1634/1635-ben Trencsén vármegye követe volt az országgyűlésen, majd több alkalommal az erdélyi fejedelem követe. Szabó, 2015, 260 (56. jegyzet).

[133] Tany Ferenc familiárisként szolgált Thurzó György, majd Thurzó Imre és Czobor Erzsébet mellett is. Thurzó György temetési menetében a sisakot hordozta. MNL OL P 1341 lad. 27. fasc. 4. fol. 322.; 1618-ban, Thurzó Imre menyegzőjén négy lóval szolgált a főúr mellett. Kovacsóczy, 1833, 343.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 147 2024. 02. 23. 14:46:42

Unde nos super huiusmodi testamentaria dispositione et ordinatione annotatae dominae comitissae Elizabethae Czobor modo praemisso facta praesentes litteras nostras ad relationem annotatorum fratrum et testimoniorum nostrorum fidedignam sub sigillo nostro capitulari autentico. Iurium eorum, quorum interest, ad cautelam dandas duximus et concedendas, communi id suadente iustitia. Datum praescripta die Dominica Iudica Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Sexto.

Requisitarum itaque et reinventarum tenorem in transsumpto literarum nostrarum sub sigillo nostro capitulari authentico, memoratae dominae exponenti iurium suorum futuram ad cautelam dolo et fraude omnibus remotis dandas duximus et concedendas communi id suadente et dictante iustitia. Datum feria tertia sacrae Paschae anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Sexto infrascripto

Lecta.

/Külcím az irat végén:/ 1626. Testamentum Elisabethae Czobor de Czobor Sz. Mihál Relictae Georgii condam Thurzo Palatini in quo de portione qou que sua in Zolyom et Dobroniva inter haeredes sous aequaliter dividenda disponit.

Rövidítések és irodalomjegyzék

MNL OL	Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest
E 148	Magyar Kamara Archívuma, Neo-regestrata Acta
E 196	Magyar Kamara Archívuma, Archivum familiae Thurzó
P 108	Az Esterházy család hercegi ágának levéltára, Repositorium
P 1341	A Batthyány család körmendi levéltára, Az Illésházy család levéltára
ŠABy	Štátny archív v Žiline so sídlom v Bytči, Bytča
OK	Oravský komposesorát
TK	Turzovská korešpondencia

*

Barabás 1884	Barabás Samu: *Genealógiai följegyzések,* In: *Történelmi Tár,* 3/7. (1884) 777–782.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 148 2024. 02. 23. 14:46:42

Benda
1972 Benda Kálmán: *Magyarország tiszti címtára 1607–1608,* In: *Levéltári Közlemények,* 43. (1972) 2. sz. 265–325.

Bódai
2019a Bódai Dalma: *Szülői szerepek és gondoskodás. Czobor Erzsébet mint anya és mostohaanya,* In: *Érzelmek és mostohák. Mozaikcsaládok a régi Magyarországon, 1500–1800,* szerk. Erdélyi Gabriella, Budapest, MTA TTI, 2019, 91–111.

Bódai
2019b Bódai Dalma: *„Igaz religioja szerint szolgálhasson". Thurzó Imre politikai és diplomáciai szerepvállalása a harmincéves háborúban,* In: *30 éves háború és a valláskérdés Közép-Európában,* szerk. Kónya Péter – Kónyova, Annamária, Vydavatelstvo Presovskej Univerzity, Presov, 2019, 233–244.

Borbély
2020 Borbély Zoltán: *Homonnai Drugeth Bálint,* In: *Acta universitas De Carlo Eszterházy Nominate: Sectio Historiae, Nova Serie,* 47. (2020) 101–120.

Botka
1867 Botka Tivadar: *Kisfaludi Lipthay Imre Bars és Hont megyék alispánjának és országos törökügyi követnek emlékezete,* Pest, MTA, 1867.

Bubryák
2013 Bubryák Orsolya: *Családtörténet és reprezentáció. A galgóci Erdődy-várkastély gyűjteményei,* Budapest, MTA MTI, 2013.

Bubryák
2016 Bubryák Orsolya: *Nyáry Krisztina hozománya. Források az Esterházy-kincstár kialakulásához,* In: *Lymbus,* 13. (2016) 163–189.

Bubryák
2019 Bubryák Orsolya: *Ingók és érzelmek. Az értéktárgyak átörökítése a kora újkori magyar főnemesi végrendeletekben,* In: *Érzelmek és mostohák. Mozaikcsaládok a régi Magyarországon, 1500–1850,* szerk. Erdélyi Gabriella, Budapest, MTA BTK TTI, 2019, 27–56.

Dományházi
1989 *A Thurzó család és a wittenbergi egyetem. Dokumentumok és a rektor Thurzó Imre írásai, 1602–1624,* kiad. Dományházi Edit et al., Szeged, Szegedi Oktatástörténeti Munkaközösség, 1989.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 149 2024. 02. 23. 14:46:42

Dukkon
2016 Dukkon Ágnes: *Ostrosith Mátyás koronaőr naplója, 1673–1675,* In: *Magyar Könyvszemle,* 132. (2016) 1. sz. 60–71.

Erdélyi
1912 Erdélyi Aladár: *Régi magyar családi hitbizományok története és joga 1542–1852,* Budapest, [k. n.], 1912.

Galavics
2008 Galavics Géza: *Festők és metszetelőképek a késő reneszánsz Magyarországon,* In: *Mátyás király öröksége. Késő reneszánsz művészet Magyarországon. (16–17. század),* II, szerk. Mikó Árpád – Verő Mária, Budapest, MNG, 2008, 55–85.

Galavics
2019 Galavics Géza: *Egy evangélikus főúr, Thurzó György árvai várkápolnája mint szakrális és reprezentációs tér,* In: *Igeidők. A reformáció 500 éve,* I, szerk. Kiss Erika – Zászkaliczky Márton – Zászkaliczky Zsuzsanna, Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 2019, 279–331.

Gedai
2007 Gedai István: *Márka,* In: *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon, középkor és kora újkor,* XVII, főszerk. Kőszeghy Péter, Budapest, Balassi Kiadó, 2007, 298.

Hanák–Szabó
2021 *Keresztvíztől sírkeresztig. Családi eseményekre szóló meghívólevelek Kassa város levéltárában (1526–1700),* kiad. Hanák Béla – Szabó András Péter, Budapest, MTA TTI, 2021.

Ila
1934 Ila Bálint: A *Thurzó-levéltár protestáns egyháztörténeti iratai,* In: *Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár,* 15. (1934) 1–306.

Ila
2001 Ila Bálint: *Az Abaffy-család a magyar történelemben,* Budapest, Abaffy György magánkiadása, 2001.

Kiss
2019 Kiss Erika: *„Ami megvan, az megvan – No de mi lett a hozománnyal?" Esterházy Pál és Orsolya kincsei,* In: *Esterházy Pál és Esterházy Orsolya levelezése,* kiad. Viskolcz Noémi – Zvara Edina – Király Péter – Kiss Erika, Budapest, MTA KIK – Kossuth Kiadó, 2019, 50–78.

Kollányi
1900 Kollányi Ferenc: *Esztergomi kanonokok 1100–1900,* Esztergom, Esztergomi Főszékesegyházi Káptalan, 1900.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 150 2024. 02. 23. 14:46:42

Koltai
2001 *Magyar udvari rendtartás. Utasítások és rendeletek 1617–1708,* kiad. Koltai András, Budapest, Osiris, 2001.

Kovacsóczy
1833 Kovacsóczy Mihály: *Thurzó Imre menyegzője,* In: *Árpádia,* 1. (1833) 335–352.

Kőszeghy
1996 Czobor Mihály (?): *Theagenes és Chariclia,* kiad. Kőszeghy Péter, Budapest, Akadémiai–Balassi, 1996. (Régi Magyar Költők Tára, XVII. század, 10.)

Kubinyi
1890 Ifj. Kubinyi Miklós: *Árva vára. Történelmi tanulmány,* Budapest, Franklin Társulat, 1890.

Kubínyi–Kubínyi
1901 Kubínyi Ferenc – Kubínyi Miklós: *A felső-kubíni Kubínyi család története és leszármazása,* I, Budapest, [k. n.], 1901.

Lengyel
2019 Lengyel Tünde: *Esettanulmány a női műveltség kérdéséhez. Elvárások, lehetőségek, határok,* In: *Századok,* 153. (2019) 2. sz. 235–250.

Ludányi
1990 Ludányi Mária: *Könyvtárrendezés Thurzó György nádor udvarában 1611-ben,* In: *Collectanea Tiburtiana. Tanulmányok Klaniczay Tibor tiszteletére,* szerk. Galavics Géza – Herner János – Keserű Bálint, Szeged, JATE, 1990, 271–277.

Márkus
1900 *Magyar Törvénytár. 1608–1657. évi törvényczikkek,* kiad. Márkus Dezső, Budapest, Franklin Társulat, 1900.

Nagy
1855 Nagy Iván: *Liptay Imre portai követsége,* In: *Történelmi Tár,* 1/1. (1855) 195–206.

Nagy
1862 Nagy Iván: *Igazítások Liptay Imre török követségéhez,* In: *Történelmi Tár,* 1/12. (1862) 287.

Nagy
1857–1868 Nagy Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal,* I–XIII, Budapest, Ráth Mór, 1857–1868.

Nagy
1881 *Adalékok az 1619. évi pozsonyi országgyűlés történetéhez. Rimay János, Csúty Gáspár, Armpruszter Ferencz és Dávid*

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 151 2024. 02. 23. 14:46:42

János levelei Thurzó Imréhez. Harmadik közlemény, kiad. Nagy Gyula, In: *Történelmi Tár,* 3/4. (1881) 87–97.

Pálffy 1997 — Pálffy Géza: *Kerületi és végvidéki főkapitányok és főkapitány-helyettesek Magyarországon a 16–17. században,* In: *Történelmi Szemle,* 39. (1997) 2. sz. 257–288.

Pálffy 2009 — Pálffy Géza: *Pozsony megyéből a Magyar Királyság élére. Karrierlehetőségek a magyar arisztokráciában a 16–17. század fordulóján (Az Esterházy, a Pálffy és az Illésházy család felemelkedése),* In: *Századok,* 143. (2009) 4. sz. 853–882.

Papp 2013 — Papp Sándor: *Bethlen Gábor ismeretlen hadjárati terve. II. Ferdinánd és a katolikus Európa ellen,* In: *Bethlen Gábor és Európa,* szerk. Kármán Gábor – Kees Teszelszky, Budapest, ELTE BTK Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszéke – Transsylvania Emlékeiért Tudományos Egyesület, 2013, 103–127.

Peres 2021 — Peres Zsuzsanna: *Az özvegyek jogai a kora újkori Magyar Királyságban,* In: *Társadalom és jog a közép- és kora újkori Magyarországon. Jogtörténeti tanulmányok,* szerk. Nagy Gábor – Sáry Pál – Tringli István – Viskolcz Noémi, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2021, 101–110.

Pesti 2013 — Pesti Brigitta: *Dedikáció és mecenatúra Magyarországon a 17. század első felében,* Eger–Budapest, Kossuth Kiadó – EKF, 2013.

Pesti 2019 — Pesti Brigitta: *Nők szerepe és jelentősége a 17. századi könyvkiadás mecenatúrájában,* In: *A női kommunikáció kultúrtörténete. Tanulmányok,* szerk. Krász Lilla – Sipos Balázs, Budapest, Napvilág Kiadó, 2019, 138–155.

Szabó 2015 — Szabó András Péter: *Forgách (III.) Zsigmond levelezése Lippay Györggyel (1639–1644),* In: *Collectanea Sancti Martini: A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményének Értesítője,* 3. (2015) 247–297.

Szilágyi 1888 — Szilágyi Sándor: *Az Esterházyak családi naplója,* In: *Történelmi Tár,* 11. (1888) 209–224.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 152 2024. 02. 23. 14:46:42

Szilágyi 2011 — Szilágyi András: *Egy rendhagyó sikertörténet a XVII. században – Esterházy Miklós,* In: *„És az oszlopok tetején liliomok formáltattak vala". Tanulmányok Bibó István 70. születésnapjára,* szerk. Tóth Áron, Budapest, 2011, 79–88.

Viskolcz 2019 — Viskolcz Noémi: *Esterházy Pál és Esterházy Orsolya,* In: *Esterházy Pál és Esterházy Orsolya levelezése,* kiad. Viskolcz Noémi – Zvara Edina – Király Péter – Kiss Erika, Budapest, MTA KIK – Kossuth Kiadó, 2019, 15–49.

LYMBUS_2023_KÖNYV.indb 153 2024. 02. 23. 14:46:42